

1. Γλωσσάριο
2. Η από κοινού χρήση των όρων και πληροφοριών που χρησιμοποιούνται στην ειδική εκπαίδευση. Σύντομη, αλλά λεπτομερή περιγραφή.
3. Είναι δυνατή η εφαρμογή του με άλλους όρους.

Γλωσσάριο

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ : Η Ανάλυση της Συμπεριφοράς είναι η επιστήμη η οποία μελετάει τις ψυχολογικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ του ατόμου και του περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει τρεις κύριους κλάδους μαζί με την Εφαρμοσμένη Ανάλυση της Συμπεριφοράς.

ABA : Είναι το ακρωνύμιο της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης της Συμπεριφοράς και είναι η εφαρμοσμένη επιστήμη που προέρχεται από την Ανάλυση της Συμπεριφοράς.

Ο τομέας αυτός στοχεύει να χρησιμοποιήσει στοιχεία που προέρχονται από την ανάλυση της συμπεριφοράς ώστε να κατανοηθούν και να βελτιωθούν οι σχέσεις ανάμεσα σε συγκεκριμένες συμπεριφορές και τις εξωτερικές συνθήκες. Έχει διάφορες λειτουργίες μεταξύ αυτών αι η περιγραφή των αλληλεπιδράσεων που συμβαίνουν μεταξύ των ατόμων και του περιβάλλοντος, και εξηγεί πως συμβαίνουν αυτές οι αλληλεπιδράσεις, κάνει γνωστά τα χαρακτηριστικά και προβλέπει το ενδεχόμενο μελλοντικών περιστατικών, πως επηρεάζεται η μορφή, η συχνότητα, η λειτουργία, κλπ.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της ABA (Εφαρμοσμένης Ανάλυσης της Συμπεριφοράς) είναι ότι βασίζεται σε στοιχεία.

Το σκεπτικό της ABA στοχεύει σε συμπεριφορές όπως :

- Σχολικές δεξιότητες
- Κοινωνικές δεξιότητες
- Δεξιότητες στην Επικοινωνία
- Δεξιότητες προσαρμοστικότητας

Αυτό την καθιστά κατάλληλη για να εφαρμοστεί σε όλους τους τομείς φροντίδας και όχι μόνο όπως συνήθως (και λανθασμένα) αναμένεται , μόνο στον αυτισμό. Εφαρμόζεται στις αρχές της συμπεριφορικής ανάλυσης και συνεπώς μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορους τομείς.

Χρησιμοποιείται ευρέως στο πλαίσιο των ειδικών αναγκών γενικά και στον αυτισμό ειδικότερα για την επιστημονική και μεθοδολογική σταθερότητα που την χαρακτηρίζει.

Συνοπτικά, είναι ένας όρος που αναφέρεται στην εφαρμογή των πληροφοριών που αποκτούνται μετά από προσεκτική εξέταση (ανάλυση) για το τι λέει ή κάνει (συμπεριφορά) κάποιος σε συγκεκριμένη κατάσταση ή σε μια σειρά περιστάσεων.

Η θεωρία της μάθησης έχει δείξει ότι η συμπεριφορά ενός ατόμου καθορίζεται κατά κύριο ρόλο από διαφορετικούς παράγοντες (που ονομάζονται προγενέστερα γεγονότα) οι οποίοι σχετίζονται με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται και τα αποτελέσματα (ονομάζονται 'συνέπειες) για αυτή την συμπεριφορά από προηγούμενες συγκυρίες.

Γνωρίζοντας και κατανοώντας ποιά είναι αυτά τα προγενέστερα γεγονότα και οι συνέπειες, μπορεί να εφαρμόσει στρατηγικές που θα τα αλλάξουν και κατόπιν θα αλλάξει η συμπεριφορά του ατόμου.

Ενίσχυση : Γεγονός που, όταν συμβεί αμέσως μετά από μια συμπεριφορά, παρατείνει τη συχνότητα της.

1. Χρησιμοποιείται για την υποκίνηση της συμπεριφοράς
2. Η αξία της δεν διαπιστώνεται εκ των προτέρων αλλά μετά το αποτέλεσμα που προκύπτει (εάν παραταθεί η συχνότητα της συμπεριφοράς ή όχι)

ΘΕΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ : Προστίθεται ένα κίνητρο, το οποίο συνεπάγεται μελλοντική βελτίωση της συμπεριφοράς που θέλουμε να παρατείνουμε τη συχνότητα του.

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ : ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΕΙ ένα ερέθισμα από το περιβάλλον, το οποίο καταλήγει σε παράταση της συμπεριφοράς την οποία θα θέλαμε να συντομεύσουμε.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Κοινωνική

Αισθητηριακές (αιώρες, τραμπολίνα, κλπ)

Χειροπιαστές (πλαστελίνη, μπάλες κλπ)

Κινητικές/Δυναμικές (δραστηριότητα, παιχνίδι, σήκωμα και περπάτημα).

Παρότρυνση = Παρέχει σωματική, μιμητική βοήθεια μέσω μιας υποδειγματικής ενέργειας ή χειρονομιών για την διευκόλυνση και επίτευξη της επιθυμητής συμπεριφοράς.

Κίνητρο : Το χρησιμοποιούμε όταν διδάσκουμε κάτι νέο, και όταν το παιδί δεν ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη οδηγία, ή όταν δεν κάνει αυτό που χρειάζεται να κάνει.

Μορφές συστάσεων ή κινήτρων :

1. ΦΡΑΣΤΙΚΗ : φραστικές οδηγίες
2. ΜΙΜΙΣΗ : Αντιγραφή (υπόδειγμα)
3. ΣΩΜΑΤΙΚΗ : Σωματική καθοδήγηση (μερική ή πλήρη)
4. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ : Οι προτάσεις σχετίζονται με τα κίνητρα : υπόδειξη, θέση, επανάληψη (π.χ. άφησε το κουτί αποθήκευσης των παιχνιδιών σε κοινή θέα)

Διαμόρφωση= Δημιουργία μιας προκαθορισμένης διαδικασίας που στοχεύει σε μια επιθυμητή συμπεριφορά (στόχος)

Είναι απαραίτητη η αξιολόγηση του επιπέδου ικανότητας του παιδιού.

Εκπαιδευτική διαδικασία για την ανάλυση της συμπεριφοράς (Chaining) = η συμπεριφορά-στόχος χωρίζεται σε βήματα τα οποία σταδιακά ενισχύονται με στόχο την επίτευξη της συμπεριφοράς.

ΤοΜ : Η Θεωρία του Νου είναι η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε ή να κατανοούμε την δική μας νοητική κατάσταση και των άλλων, τις σκέψεις, τα πιστεύω, το συλλογισμό, τα συμπεράσματα, τα συναισθήματα, τις προθέσεις και τις ανάγκες με βάση την παρατήρηση της συμπεριφοράς, των συνθηκών και της συμπερασματολογίας.

Το σύστημα παρέμβασης ερμηνεύει και προβλέπει την συμπεριφορά.

Δεξιότητες προσαρμοστικότητας

Η ευπροσάρμοστη συμπεριφορά είναι μια σειρά δραστηριοτήτων που πρέπει να πραγματοποιεί κάποιος σε καθημερινή βάση για να είναι αρκετά ανεξάρτητος και να εκπληρώνει επαρκώς τις εργασίες που προκύπτουν από τον κοινωνικό του ρόλο και τις προσδοκίες του περιβάλλοντος ενός

ατόμου της ίδιας ηλικίας και πολιτιστικού πλαισίου (Doll, 1965; Grossman, 1973,1983; Sparrow, Balla and Cicchetti, 1984; Nihira 1999; Thompson, McGrew and Bruininks, 1999).

Η ευπροσάρμοστη συμπεριφορά είναι μια διαφορετική θεωρία αλλά σχετική με αυτή της νοημοσύνης όπως υπολογίζεται από τα κανονικά τέστ που χρησιμοποιούνται και η σχέση αυτή είναι μεγαλύτερη με τα θέματα της προ-σχολικής ηλικίας ή στην περίπτωση μιας σοβαρής αναπηρίας.

Η προσωπική και κοινωνική αυτονομία σε πραγματικές καταστάσεις και η παρατήρηση πως οι γνωστικές ικανότητες ουσιαστικά μετατρέπονται σε διαχείριση της αυτονομίας κάποιου στην καθημερινή ζωή.

Η ευπροσάρμοστη συμπεριφορά:

- Έχει σχέση με συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα
- Έχει συγκεκριμένο πλαίσιο
- Εκφράζει μια τυπική συμπεριφορά
- Είναι μια πολυδιάστατη ιδέα

Αυτισμός : DSM-V Κριτήρια Διάγνωσης 299.00 (F84.0)

Η μόνιμη έλλειψη επικοινωνίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης σε ευρύ κοινωνικό πλαίσιο, εκφράζεται από τα παρακάτω:

1. Έλλειψη κοινωνικο-συναισθηματικής αμοιβαιότητας η οποία καλύπτει το φάσμα αφύσικης κοινωνικής προσέγγισης και αποτυχίας για μια φυσιολογική συζήτηση, μέχρι μειωμένου ενδιαφέροντος, συναισθημάτων, μέχρι έλλειψη ανταπόκρισης στην επικοινωνία
2. Ανεπάρκεια στην μη λεκτική επικοινωνιακή συμπεριφορά, η οποία καλύπτει το φάσμα φτωχής λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας μέχρι ανωμαλίες στην οπτική επαφή και τη γλώσσα του σώματος ή ανεπάρκεια στην κατανόηση και τη χρήση χειρονομιών μέχρι πλήρη έλλειψη εκφράσεων του προσώπου και μη λεκτική επικοινωνία.
3. Ανεπάρκεια στην ανάπτυξη, διατήρηση και κατανόηση των σχέσεων, οι οποίες καλύπτουν το φάσμα δυσκολιών στην προσαρμογή της συμπεριφοράς σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια μέχρι δυσκολία στο να κάνουν φίλους, και έλλειψη ενδιαφέροντος για τους συνομήλικους. Υπάρχει πρόβλημα στην επικοινωνία και τη συμπεριφορά.

B. Η συμπεριφορά, τα ενδιαφέροντα ή οι κινήσεις εκδηλώνονται σε δύο τουλάχιστον από τα παρακάτω :

1. Σε στερεότυπες ή μηχανικές κινήσεις, στη χρήση αντικειμένων ή στην ομιλία (π.χ., απλά στερεότυπα στην κίνηση, τοποθέτηση παιχνιδιών στη σειρά ή αναποδογύρισμα παιχνιδιών, επανάληψη λέξεων ή φράσεων που λένε άλλοι, χαρακτηριστικές φράσεις)
2. Επιμονή στη κοινοτυπία, δύσκαμπτη προσκόλληση στο καθημερινό πρόγραμμα ή σε σταθερά μοτίβα λεκτικής ή μη λεκτικής συμπεριφοράς (π.χ. ακραία αναστάτωση σε μικρές αλλαγές, δυσκολία στις αλλαγές, αυστηρά μοτίβα σκέψης, συνηθισμένος τρόπος χαιρετισμού, ανάγκη να κάνει το κάνει την ίδια διαδρομή ή να τρώει το ίδιο φαγητό κάθε μέρα).
3. Πολύ περιορισμένα, εμμονικά ενδιαφέροντα με αφύσικη ένταση ή συγκέντρωση (π.χ., έντονη προσκόλληση σε ή εμμονή σε ασυνήθιστα αντικείμενα, υπερβολικά περιορισμένα ενδιαφέροντα).
4. Υπερ- ή υπο-αντιδραστικότητα σε αισθητήριες πληροφορίες ή ασυνήθιστο ενδιαφέρον σε αισθητήρια περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά (π.χ.: εμφανής αδιαφορία στον πόνο/τη θερμοκρασία, αρνητική αντίδραση σε συγκεκριμένους ήχους ή επιφάνειες, υπερβολική όσφρηση ή άγγιγμα των αντικειμένων, έντονο ενδιαφέρον για το φωτισμό ή την κίνηση) .

Γ. Τα συμπτώματα υπάρχουν από τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης (αλλά μπορεί να μην εκδηλωθούν μέχρι οι κοινωνικές απαιτήσεις να υπερβούν τις περιορισμένες ικανότητες ή μπορεί να καμουφλάρονται από τις επίκτητες στρατηγικές στη συνέχεια από τη ζωή).

Δ. Τα συμπτώματα προκαλούν κλινικά σημαντικό πρόβλημα στους κοινωνικούς, επαγγελματικούς ή άλλους σημαντικούς πρακτικούς τομείς.

Ε. Αυτές οι διαταραχές δεν ερμηνεύονται καλύτερα από την νοητική αναπηρία (νοητική αναπτυξιακή διαταραχή) ή την γενική αναπτυξιακή καθυστέρηση.

Η νοητική αναπηρία και η διαταραχή του αυτιστικού φάσματος συχνά συμβαίνουν ταυτόχρονα, για να γίνει μια διάγνωση της διαταραχής του αυτιστικού φάσματος και της νοητικής στέρησης, η επικοινωνία θα πρέπει να είναι κάτω από το αναμενόμενο γενικό επίπεδο ανάπτυξης.

Κοινά Χαρακτηριστικά που ενισχύουν τη Διάγνωση

Πολλά άτομα με διαταραχή αυτιστικού φάσματος έχουν νοητική στέρηση και/ή πρόβλημα στην ομιλία (π.χ., μιλούν αργά). Ακόμα και αυτοί με συνηθισμένη ή υψηλή νοημοσύνη έχουν ανομοιόμορφο προφίλ ικανοτήτων. Το κενό μεταξύ νοητικών και ευπροσάρμοστων πρακτικών ικανοτήτων είναι συχνά μεγάλο. Συχνά υπάρχουν κινητικές διαταραχές, μεταξύ των οποίων είναι

το αλλόκοτο βάδισμα, η αδεξιότητα και άλλες αφύσικες κινητικές ενδείξεις (π.χ. περπατάει στη μύτη των ποδιών). Ο αυτοτραυματισμός (π.χ. χτύπημα του κεφαλιού, δάγκωμα του καρπού), και η διαταραγμένη/προκλητική συμπεριφορά είναι πιο συνηθισμένα σε παιδιά και ενήλικες με διαταραχή του αυτιστικού συνδρόμου απ' ό,τι με άλλες διαταραχές, συμπεριλαμβανομένης της νοητικής στέρησης. Οι έφηβοι και οι ενήλικες με διαταραχή του αυτιστικού φάσματος είναι επιρρεπείς στη νευρική κατάσταση και την κατάθλιψη. Κάποια άτομα εμφανίζουν κατατονική κινητική συμπεριφορά (μαθαίνουν αργά) αλλά αυτά συνήθως όχι του ίδιου μεγέθους με ένα κατατονικό επεισόδιο. Ωστόσο, είναι πιθανό άτομα με διαταραχή του αυτιστικού συνδρόμου να έχουν εμφανίσει έντονη επιδείνωση των κινητικών συμπτωμάτων και ένα πλήρες κατατονικό επεισόδιο με συμπτώματα όπως αφωνία, στη στάση σώματος, στις εκφράσεις προσώπου και ασταθή προσαρμοστικότητα. Η περίοδος κινδύνου για συνυπάρχουσα κατατονία φαίνεται να είναι μεγαλύτερος στην ενηλικίωση.

Εξέλιξη και Διάρκεια

Τα συμπτώματα αναγνωρίζονται συνήθως κατά τη διάρκεια του δεύτερου έτους ζωής (12-24 μηνών) αλλά μπορεί να παρατηρηθούν πριν από τους 12 μήνες εάν υπάρχει σοβαρή καθυστέρηση στην ανάπτυξη, ή μετά τους 24 μήνες εάν τα συμπτώματα είναι πιο ήπια. Το μοτίβο περιγραφής της εμφάνισης μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες για καθυστέρηση στην ανάπτυξη κατά τα πρώτα χρόνια ζωής ή κάποια στέρηση στις κοινωνικές ή γλωσσικές δεξιότητες. Συνήθως, αυτό συμβαίνει μεταξύ των 12 και 24 μηνών και ξεχωρίζει λόγω των σπάνιων περιπτώσεων αναπτυξιακής παλινδρόμησης που συμβαίνει μετά από τουλάχιστον 2 χρόνια κανονικής ανάπτυξης. Τα συμπεριφορικά χαρακτηριστικά της διαταραχής του αυτιστικού συνδρόμου εμφανίζονται κατά τα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας, σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάζεται έλλειψη ενδιαφέροντος στην επικοινωνία κατά το πρώτο έτος ζωής. Κάποια παιδιά με διαταραχή του αυτιστικού συνδρόμου εμφανίζουν αναπτυξιακή σταθερότητα ή παλινδρόμηση, με βαθμιαία ή σχετικά γρήγορη επιδείνωση στην κοινωνική συμπεριφορά ή τη χρήση της γλώσσας, συχνά κατά τη διάρκεια των 2 πρώτων χρόνων της ζωής. Τέτοιες απώλειες είναι σπάνιες σε άλλες διαταραχές και μπορεί να είναι μια χρήσιμη 'κόκκινη σημαία' για τη διαταραχή του αυτιστικού φάσματος. Πολύ πιο ασυνήθιστες με πιο εκτεταμένη ιατρική έρευνα είναι οι απώλειες των ικανοτήτων πέρα από την επικοινωνία (π.χ.: απώλεια της φροντίδας του εαυτού τους, της προσωπικής υγιεινής, των κινητικών ικανοτήτων) ή αυτές που εμφανίζονται μετά το δεύτερο χρόνο ζωής (δείτε επίσης για

αυτή τη διαταραχή το σύνδρομο Rett στην ενότητα "Χαρακτηριστική Διάγνωση-Differential Diagnosis").

Στα πρώτα συμπτώματα της διαταραχής του αυτιστικού συνδρόμου συχνά περιλαμβάνεται η καθυστερημένη γλωσσική εξέλιξη, η οποία συχνά συνοδεύεται από έλλειψη κοινωνικού ενδιαφέροντος ή ασυνήθιστης επικοινωνίας (π.χ. σπρώξιμο ατόμων με το χέρι χωρίς να τα κοιτάξει), παράξενα μοτίβα παιχνιδιού (π.χ. μεταφέρει τα παιχνίδια τριγύρω αλλά ποτέ δεν παίζει με αυτά) και ασυνήθιστα μοτίβα επικοινωνίας (π.χ. ξέρει το αλφάβητο αλλά δεν ανταποκρίνεται στο όνομα του).

Υπάρχει υποψία για κώφωση αλλά συνήθως αποκλείεται. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου έτους, οι παράξενες και επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές και η απουσία του χαρακτηριστικού παιχνιδιού γίνονται πιο εμφανείς. Καθώς σε πολλά παιδιά που έχουν συνηθισμένη ανάπτυξη, προτιμούν έντονα και απολαμβάνουν την επανάληψη (π.χ. τρώνε το ίδιο φαγητό, παρακολουθούν το ίδιο βίντεο πολλές φορές), παρατηρείται περιορισμένη και επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά που είναι χαρακτηριστικό της διαταραχής του αυτιστικού συνδρόμου αλλά είναι δύσκολο να παρατηρηθεί σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Το κλινικό γνώρισμα βασίζεται στη μορφή, τη συχνότητα και την ένταση της συμπεριφοράς (π.χ. ένα παιδί που καθημερινά τοποθετεί τα αντικείμενα σε μια σειρά για ώρες και αναστατώνεται πολύ εάν μετακινηθεί κάποιο αντικείμενο).

Η διαταραχή αυτιστικού φάσματος δεν είναι εκφυλιστική διαταραχή, και είναι χαρακτηριστική στη μάθηση και αντιστάθμισμα να συνεχίσει σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Τα συμπτώματα συχνά παρατηρούνται κατά τα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας και κατά τα πρώτα χρόνια στο σχολείο. Η συμπεριφορά ενός μικρού ποσοστού ατόμων χειροτερεύει κατά την ενηλικίωση, ενώ των περισσότερων βελτιώνεται.

Μόνο μια μειοψηφία ατόμων με διαταραχή του αυτιστικού συνδρόμου ζουν και εργάζονται αυτόνομα όταν ενηλικιωθούν, αυτοί που συνήθως έχουν καλή ομιλία και γνωστικές ικανότητες και μπορούν να βρουν μια θέση/ένα ρόλο που ταιριάζει με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και ικανότητες τους. Γενικά, τα άτομα με μικρότερο πρόβλημα μπορούν καλύτερα να λειτουργήσουν αυτόνομα.

Ωστόσο, ακόμα και αν τα άτομα αυτά μείνουν αφελή και ευάλωτα, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην οργάνωση πρακτικών ζητημάτων χωρίς βοήθεια και είναι επιρρεπή στην νευρική και την κατάθλιψη.

Πολλοί ενήλικες ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν στρατηγικές αντιστάθμισης (compensation strategies) και μηχανισμούς διαχείρισης για να καλύψουν τις δυσκολίες τους δημόσια αλλά

υποφέρουν από το άγχος και την προσπάθεια να διατηρήσουν μια κοινωνικά αποδεκτή εικόνα. Μετά βίας γίνεται κάτι γνωστό για τη διαταραχή του αυτιστικού φάσματος στα γηρατειά.

Πρακτικές Συνέπειες της Διαταραχής του Αυτιστικού Φάσματος

Στους νέους με διαταραχή του αυτιστικού φάσματος, η έλλειψη κοινωνικών και επικοινωνιακών ικανοτήτων μπορεί να παρεμποδίσει τη μάθηση, ιδιαίτερα μέσω της επικοινωνίας ή στο περιβάλλον των συνομήλικων. Στο σπίτι, η επιμονή στην καθημερινότητα και η αποτροπή στην αλλαγή, καθώς και οι αισθητηριακές ευαισθησίες, μπορεί να παρέμβουν στο φαγητό και τον ύπνο και να κάνουν εξαιρετικά δύσκολη την φροντίδα (π.χ. κούρεμα, πλύσιμο δοντιών) στην καθημερινότητα. Οι ευπροσάρμοστες δεξιότητες είναι συνήθως κάτω από το υπολογισμένο IQ. Οι δυσκολίες που υπάρχουν στο σχεδιασμό, την οργάνωση και την αντιμετώπιση αλλαγών επηρεάζουν αρνητικά την σχολική απόδοση, ακόμα και για μαθητές με νοημοσύνη πάνω από το μέσο όρο. Κατά την ενηλικίωση, τα άτομα αυτά μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην αυτονομία τους λόγω της αυστηρής προσέγγισης και δυσκολίας με κάτι καινοτόμο.

Πολλά άτομα με διαταραχή αυτιστικού φάσματος ακόμα και χωρίς νοητική στέρση, όπως αποδείχτηκε από έρευνες έχουν χαμηλή ψυχοκοινωνική λειτουργία όταν γίνουν ενήλικες όπως στην αυτόνομη διαβίωση και την εύρεση εργασίας. Οι πρακτικές συνέπειες στα γηρατειά είναι άγνωστες, αλλά η κοινωνική απομόνωση και τα προβλήματα επικοινωνίας (π.χ., μειωμένη αναζήτηση βοήθειας) είναι πιθανόν να έχουν συνέπειες στην υγεία των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας.

AAC: Η Αυξητική και Εναλλακτική Επικοινωνία (*Augmentative and Alternative Communication*) (συνήθως γράφεται σύντομα *A.A.C.*) είναι ο όρος που περιγράφει όλες τις μεθόδους επικοινωνίας που βοηθούν τα άτομα με δυσκολίες να χρησιμοποιήσουν τα πιο συνηθισμένα κανάλια επικοινωνίας, πάνω απ' όλα την ομιλία και τη γραφή, για να επικοινωνούν καλύτερα.

Ονομάζεται εναλλακτική επειδή χρησιμοποιεί εναλλακτικές μεθόδους επικοινωνίας που είναι διαφορετικές από τις παραδοσιακές. Ορίζεται ως αυξητική επειδή δεν υποκαθιστά αλλά αυξάνει τις δυνατότητες φυσικής επικοινωνίας του ατόμου.

Είναι μια σειρά τεχνικών, στρατηγικών και τεχνολογιών που έχει στόχο αυτούς που δεν μπορούν να μιλήσουν, τους συνδιαλεγόμενους τους, και το περιβάλλον όπου ζουν ώστε να διευκολυνθεί η επικοινωνία και να βελτιωθεί η συμμετοχή στη ζωή και τις σχέσεις.

Υπάρχουν διάφορες τεχνικές προσεγγίσεις. Είναι απαραίτητο να επιλέξετε και να εφαρμόσετε την πιο σωστή και αποτελεσματική προσέγγιση στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου που δεν μιλάει (ηλικία, βασική παθολογία, υπόλοιπες ικανότητες επικοινωνίας, οπτικές ικανότητες, κλπ.).

PECS: είναι το ακρωνύμιο του Συστήματος Επικοινωνίας μέσω Ανταλλαγής Εικόνας. Είναι μια από τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της Εναλλακτικής Αυξητικής Επικοινωνίας, αλλά έχει ιδιαιτερότητα στο παιδιά με διαταραχή του αυτιστικού φάσματος..

Η εφαρμογή ενός συστήματος εναλλακτικής αυξητικής επικοινωνίας δίνει τη δυνατότητα πρακτικής επικοινωνίας από την πλευρά του παιδιού με δυσκολίες, με θετικές συνέπειες σε διάφορους τομείς ανάπτυξης : στην επικοινωνία, την κοινωνική αλληλεπίδραση με μικρότερο αποτέλεσμα στις προβληματικές συμπεριφορές.

Βασίζεται στη χρήση ενισχύσεων (στοιχείων ικανών να αλλάξουν τη συχνότητα μιας συμπεριφοράς), παροχή υποδείξεων/κινήτρων (ιδιαίτερα, με τη χρήση οπτικών και σωματικών υποδείξεων), στη σταδιακή εξασθένηση (εφαρμόζοντας αρχικά πολλά βοηθήματα τα οποία αργότερα σταδιακά καταργούνται).

Βοηθάει να αναπτυχθεί η πρακτική επικοινωνία και η επικοινωνία ως κοινωνική ανταλλαγή, μέσω μικρών βημάτων γνώσεων οι οποίες χωρίζονται σε έξι φάσεις.

Φάση : στόχος

ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ: *Guided physical Exchange.*

Απλή ανταλλαγή εικόνας με ένα αντικείμενο

ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ : Αύξηση αυθορμητισμού

Το παιδί μαθαίνει να :

- ανατρέχει στο βιβλίο για επικοινωνία
- απομακρύνει την κάρτα με τα σύμβολα

- να πηγαίνει στο συνδιαλεγόμενο και να του δίνει στο χέρι την κάρτα με τα σύμβολα.

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: *Διάκριση/διαχωρισμός του συμβόλου*

Το παιδί μαθαίνει να διακρίνει το οπτικό κίνητρο και να εκφράζει μια επιλογή

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: *Δημιουργία πρότασης*

Το παιδί μαθαίνει να δημιουργεί απλές προτάσεις με τις κάρτες με τα σύμβολα, που αποτελείται από το "Θελω" + το αντικείμενο ενδιαφέροντος;

ΠΕΜΠΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : *Απάντηση.*

Το παιδί μαθαίνει να απαντά στην ερώτηση : "Τι θέλεις;"

ΕΚΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : *Κάνει ένα σχόλιο*

Μαθαίνει να σχολιάζει απαντώντας σε ερώτηση του παρτενέρ του.

Ο γενικός στόχος είναι να ενισχυθεί ο αυθορμητισμός και η πρωτοβουλία του παιδιού για επικοινωνία.

Το σύστημα ανταλλαγής με εικόνες μπορούν να το μάθουν γονείς, εκπαιδευτές, δάσκαλοι, θεραπευτές και άτομα που συναναστρέφονται με το παιδί. Το PECS μπορεί κι πρέπει να εφαρμοστεί σε όλα τα περιβάλλοντα της ζωής και στοχεύει στην πρακτική επικοινωνία.

ICT: είναι το ακρωνύμιο για την Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας (Information and Communication Technology). Χρησιμοποιείται επίσης ως μορφή παρέμβασης του Αυτιστικού Συνδρόμου. Χρησιμοποιούνται εργαλεία τ IT για την ενίσχυση της μάθησης, της επικοινωνίας και της κοινωνικοποίησης.

Πρέπει να είναι εξατομικευμένη στα χαρακτηριστικά, τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του κάθε ατόμου. Δεν υπάρχει προκαθορισμένη διαδρομή για την χρήση υπολογιστή και το εκπαιδευτικό λογισμικό. Συνεπώς είναι απαραίτητο να συζητηθεί με την οικογένεια, τους εκπαιδευτές και τους ειδικούς για τον καθορισμό των στόχων και των μέσων.

Συνήθως τα αυτιστικά άτομα δεν χρειάζονται ακριβό πρόσθετο εξοπλισμό. Πολλές εργασίες μπορούν να δημιουργηθούν με εργαλεία που υπάρχουν ήδη στον υπολογιστή (όπως το

PowerPoint). Το εκπαιδευτικό λογισμικό για την αποκατάσταση μπορεί να αγοραστεί και μπορεί να φανεί εξαιρετικά χρήσιμο ανάλογα με το σκοπό. Τα βοηθήματα Hardware μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για παράδειγμα, για κάποια παιδιά που μπορούν να έρθουν κοντά στον υπολογιστή, να χρησιμοποιήσουν την οθόνη αφής και όχι το ποντίκι

Μέσω της χρήσης ICT είναι δυνατό να : προταθεί μια σειρά δραστηριοτήτων, να προβλεφθεί η δυνατότητα γενίκευσης της μάθησης μέσω νέων μέσων, να γίνει προετοιμασία δραστηριοτήτων και εκπαιδευτικών καρτών (αναπαραγωγή του υλικού), τον καθορισμό χρόνου για αυτόνομο παιχνίδι.

Το σύστημα Θεραπείας της συμπεριφοράς (token economy) είναι ένα σύστημα διαχείρισης ενός γεγονότος που βασίζεται στην συστηματική ενίσχυση της συμπεριφοράς-στόχο. Τα κίνητρα είναι σύμβολα ή "ανταλλάγματα" που μπορούν να ανταλλαχθούν για άλλα κίνητρα. Η token economy βασίζεται στις αρχές της αποτελεσματικής μάθησης και των behavioral economics και υπάρχει μέσα στην εφαρμοσμένη ανάλυση της συμπεριφοράς.

(Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Token_economy)